

EL PAISATGE VEGETAL DE LA MARINA ALTA

Daniel Climent i Giner**

Introducció

Estem acostumats a veure paisatges vegetals i a qualificar-los en termes estètics, sanitaris, urbanístics, etc., i fins i tot a citar el nom d'alguna de les plantes que els integren, però més enllà, al nivell de la comprensió del significat dels paisatges vegetals, la nostra (in)formació sol ser escassa quan no nul·la.

I això ens priva d'entendre realment el paisatge, ja que la vegetació és l'enciclopèdia del territori: ens mostra tant la història com la clau de les relacions, distribució, característiques, etc. de totes les parts que la integren.

De fet, el mantell de vegetació s'ha constituït com a resultat d'un llarg procés de desenvolupament de les espècies vegetals sota la influència dels factors de l'ambient, tant els dels temps passats com els presents.

Així, si imaginem totes les espècies ecològicament i històricament compatibles amb el nostre territori intentant colonitzar-lo, serà fàcil de deduir que per una banda es produiran modificacions ambientals derivades de la presència de les espècies guanyadores, modificacions que poden portar a noves condicions i al fet que s'hi instal·len noves espècies.

Les espècies romanents de tot aquest procés són capaces no sols d'explotar eficaçment l'indret ocupat sinó d'establir i de suportar les interaccions amb les espècies confluents que, totes en conjunt, formen una determinada comunitat vegetal.

Aqueixes comunitats, o lots de plantes coadaptades, solen tenir una composició florística

homogènia, tant qualitativa com quantitativa (és a dir, sempre la mateixa per a la mateixa comunitat, encara que estiguen en llocs diferents).

D'altra banda, com que de tots els elements que influeixen en el paisatge és el clima el més decisiu (almenys en termes generals), hom pot concloure que la hipòtesi d'una sola comunitat vegetal en tota l'àrea climàticament homogènia és una hipòtesi de partida totalment legítima. Aqueixa comunitat rep el nom de **comunitat climàtica** i el territori potencialment ocupat per ella, **domini climàtic**.

Ara bé, al si d'un determinat domini climàtic és possible de trobar enclavaments més o menys grans en els quals, modificacions importants del substrat (denudació, afloraments salins o d'aigua, etc.) o d'algun factor climàtic (vent constant, p. ex., com és el cas dels cims), permeten la instal·lació d'unes altres comunitats que, malgrat ser molt diferents de la climàtica poden romandre indefinidament al si d'aqueix domini climàtic: es tracta de les **comunitats permanents**.

Tant unes com les altres poden ser modificades per l'acció d'algun factor particularment intens (p. ex., l'acció humana, el pasturatge, el foc, etc.) i en aqueix cas s'hi instal·len noves comunitats que, en tot cas, i de no persistir el factor modificador, solen derivar cap a la reinstal·lació de les comunitats climàtica o permanents, i d'aquí que se les conega com a **comunitats transitòries**.

Aquest article se centrarà en les comunitats climàtiques, en alguna de les permanents i en aquelles altres més directament vinculades a la degradació de les primeres.

*Comunicació presentada al I Congrés d'Estudis de la Marina Alta (1982).

** (Professor d'Institut i autor del llibre "Les Nostres Plantes")

Dominis climàcics

A la nostra comarca es poden distingir dos dominis climàcics:

1. El corresponent a les cotes superiors als 500 m, i en les vessants orientades al nord (és a dir, les zones de clima més frescal i humit), i que s'inclou, en termes geobotànics, dins la **Província Boreomediterrània**, i

2. El corresponent a la resta del territori, inclòs dins la **Província Austromediterrània**.

Província Boreomediterrània

La clímax o comunitat climàcica seria aquí l'alzinar de **carrasca** o **carrascar** (*Querceto rotundifoliae*), bosc no massa dens, relativament pobre en arbusts i lianes però prou ric en herbes heliòfiles.

Una variant d'aquest bosc, més ric en **carrasca**, compta amb la participació d'un freixe molt especial, **el freixe de flor** o **fleix** (d'aquí el topònim Fleix), arbre que, de tota la Península Ibèrica, només es troba al País Valencià.

Carrascar amb arboços

Estrat arbori

carrasca (*Quercus ilex* sp. *rotundifolia*)

pi blanc (*Pinus halepensis*)

fleix (*Fraxinus ornus*)

Estrat arbustiu alt i lianoide alt

sofraira/aladern (*Rhamnus alaternus*)

arbocer/arboç (*Arbutus unedo*)

coscoll/garric (*Quercus coccifera*)

aritjol (*Emilax aspera*)

sanjoanet/ridorta (*Clematis flammula*)

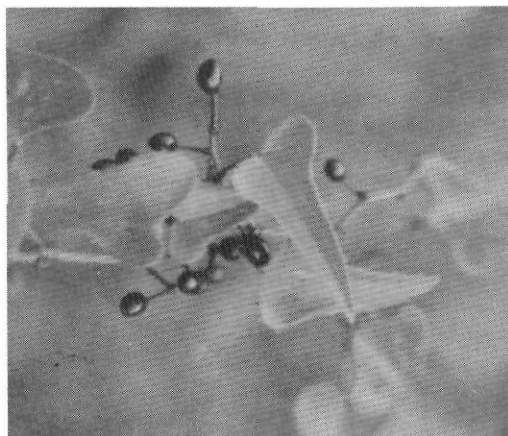

Arbutus unedo

Estrat arbustiu baix i lianoide baix

brusco/galzeran (*Ruscus aculeatus*)

rapallengua/roja (*Rubia peregrina*)

Smilax aspera

Ruscus aculeatus

Estrat herbaci i arbustiu repent

camedri (*Teucrium chamaedrys*)
hedra/heura (*Hedera helix*)
fenàs/llistó (*Brachypodium retusum*)

Els límits del carrascar solen estar marcats per la presència d'una altra comunitat, la **garriga** (*Quercus cocciferetum*), dominada de manera aclaparadora pel **coscoll/garric**:

Estrat arbustiu i llanoide

coscoll/garric (*Quercus coccifera*)
mata/lentiscle (*Pistacia lentiscus*)
sofraira/aladern (*Rhamnus alaternus*)
matapoll (*Daphne gnidium*)
arftjol (*Smilax aspera*)
rapallengua/roja (*Rubia peregrina*)

Estrat herbaci

lletrera/lleteresa (*Euphorbia characias*)
salvió blener (*Phlomis lychnitis*)
pinya de st. Joan (*Centaurea conifera*)
fenàs/llistó (*Brachypodium retusum*)

Al Montgó, en particular, a més de la garriga típica, n'apareix una altra ben curiosa en les umbries afectades pel vent marí ascendent, la **garriga amb boix** (*Buxo-Ruscetum hypophylli*):

Estrat arbustiu i llanoide

boix (*Buxus sempervirens*)
galzeran major (*Ruscus hypophyllum*)
brusc/galzeran (*Ruscus aculeatus*)
sofraira/aladern (*Rhamnus alaternus*)
margalló (*Chamaerops humilis*)
arftjol (*Smilax aspera*)
rapallengua/roja (*rubia peregrina*)

Estrat herbaci i arbustiu repent

cresolet/frare cugot (*Arisarum vulgare*)
hedra/heura (*Hedera helix*)

La degradació del carrascar i de les garrigues es manifesta per l'aparició de la **brolla** o **xara**, comunitat arbustiva baixa i clarejada, acompanyada o no de pins, i que engloba diverses associacions pertanyents a l'Aliança Rosmarino-Ericion, com ara la **brolla de romer i cepell amb pebrella** (*Helianthemum-Thymetum piperellae*) o **amb frígola d'Eivissa** (*Erico-Saturejetum barceloi*); totes dues solen compartir les següents espècies:

Estrat arbustiu i subarbustiu:

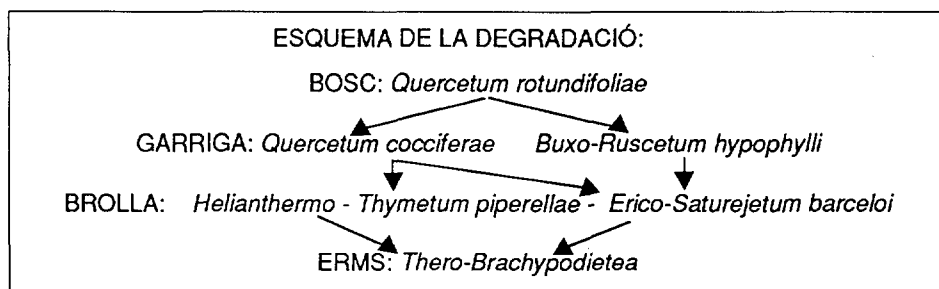
romer/romani (*Rosmarinus officinalis*)
cepell/bruc d'hivern (*Erica multiflora*)
ginebre/càdec (*Juniperus oxycedrus*)
angilaga/gatosa (*Ulex parviflorus*)
estepa blanca (*Cistus albidus*)
matagall/esteperola (*Cistus clusii*)
frígola/farigola (*Thymus vulgaris*)
pinzell (*Stachelina dubia*)
fumana (*Fumana ericoides*)

Estrat herbaci

barbeta/sanadella (*Stipa juncea*)
avena de brolla (*Avena bromoides*)
farigola borda (*Coris monspeliensis*)
fenàs/llistó (*Brachypodium retusum*)

diferenciant-se en què la primera porta, també com a arbusts,

pebrella (*Thymus piperella*)
romer blanc (*Helianthemum lavandulifolium*)
mentre que en la segona és determinant la

presència de la

farigola d'Eivissa (*Satureja barceloi*)

La degradació d'aquestes brolles condueix a erms i/o pastures diverses (*Thero-Brachypodieta*).

PROVÍNCIA AUSTROMEDITERRÀNIA

La clímax és aquí la **màquia de coscoll, llentiscle i margalló** (*Quercus-Lentiscetum*), mena de bosquet rebordonit relativament dens on són presents:

Estrat arbustiu i lianoide

coscoll/garric (*Quercus coccifera*)

mata/llentiscle (*Pistacia lentiscus*)

margalló (*Chamaerops humilis*)

ullastre (*Olea europaea* var. *sylvestris*)

garrofer (*Ceratonja siliqua*)

espí negre/arçot (*Rhamnus lycioides*)

ginebra/càdec (*Juniperus oxycedrus*)

espantallops (*Colutea arborescens*)

aríjol (*Smilax aspera*)

rapallengua/roja (*Rubia peregrina*)

esparraguera (*Asparagus acutifolius*)

sanjoanet/ridorta (*Clematis flammula*)

Estrat herbaci

fenàs/llistó (*Brachypodium retusum*)

càrex (*Carex halleriana*)

cresolet/frare cugot (*Arisarum vulgare*)

També hi tenim, al Montgó en particular, al peu dels cingles calcaris orientats al Nord, una màquia ben especial, la **màquia de teucrí groc i violeta roquera** (*Teucrio-Hippocrepidetum valentinae*).

Aquesta màquia, amb característiques de vegetació permanent, és notablement rica en endemismes d'àrea molt restringida.

Es caracteritza per la presència de les següents espècies (a més d'altres, presents també a la màquia anterior):

Estrat arbustiu

teucrí groc (*Teucrium flavum*)

violeta roquera (*Hippocrepis balearica* ssp. *valentina*)

lletera del Marquesat* (*Euphorbia squami-gera*)

ginestró valencià (*Osyris quadripartita*)

Estrat herbaci

ravanell del Montgó* (*Erucastrum laevigatum*)

card eivissenc* (*Carthamus dianus*)

Allí on el sòl és poc gruixut o l'acció humana ha sigut prou intensa i continuada, predominen diverses menes de brolla o xara, com és el cas de la **brolla d'albada i matagall** (*Anthyllido-Cistetum clusii*) i, pròpia de l'àrea del Montgó, la **brolla de cepell i l'espígol dentat** (*Erico-Lavanduletum dentatae*). La composició florística de la primera d'aquestes és, fonamentalment, la següent:

Estrat arbustiu

romer/romani (*Rosmarinus officinalis*)

cepell/bruc d'hivern (*Erica multiflora*)

botja blanca/albada (*Anthyllis cytisoides*)

matagall/esteperola (*Cistus clusii*)

argelaga/gatosa (*Ulex parviflorus*)

botja d'escombres (*Dorycnium pentaphyllum*)

romer blanc (*Helianthemum lavandulifolium*)

fumana (*Fumana ericoides*)

frígola/farigola (*Thymus vulgaris*)

Estrat herbaci

barbeta/sanadella (*Stipa juncea*)

avena de brolla (*Avena bromoides*)

fenàs/llistó (*Brachypodium retusum*)

Aquesta brolla, de vegades acompanyada de **pins (pineda)** és molt piròfita (afavoridora del foc forestal), i d'aquí la seua perillositat com a responsable directa de la major part dels incendis que es produeixen a la comarca, tant els atribuïts a causes naturals com a l'acció humana (per altra banda molt freqüent i no sempre amb caràcter delictiu: així, p. ex., i segons conta Roc Chabàs en el seu *Documentos de la Historia de la ciudad de Denia*, el 1563 les forces vives de Dénia defensaven davant el comte de Lerma el fur que els permetia el "posar foc en son camp... i lo mateix és en la montanya la qual també s'ha de cremar per respecte dels bestiaris que altrament no tindrien pastura").

L'altra brolla, a més de la major part de les espècies precedents, es caracteritza per la presència d'un altre arbust, el "**sienso**" (**en-cens**) **silvestre** espígol dentat (*Lavandula den-*

*neologismes

tata).

La degradació d'aquestes brolles, o bé als llocs amb sòls més pobres on no poden donar-se espècies llenyoses, sol formar-se un prat mediterrani alt, el **prat sabanoide d'albellatge**

i **fenoll** (*Hyparrhenietum hirta-pubescentis*):

Estrat herbaci

beratge/albellatge (*Hyparrhenia hirta*)

fenoll (*Foeniculum vulgare*)

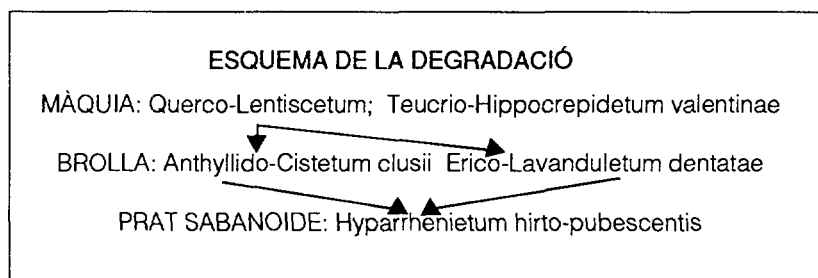
ruda (*Ruta chalepensis*)

ginesta (*Spartium junceum*)

trèvol pudent (*Psoralea bituminosa*)

corretjola (*Convolvulus altheoides*)

Unes altres comunitats també interessants, de cims, de cingles i pedrusques, de barrancs i riuets, de costa i de marjal, ruderals i arvenses, seran motiu, en tot cas, d'una altra comunicació.

APÈNDIX 1

PRINCIPALS ENDEMISMES PRESENTS A LA MARINA ALTA

Brassica repanda* ssp. *maritima

(=*Brassica saxatilis* var. *maritima* = *Diplotaxis maritima*)

Família: Crucíferes

Comunitat(s) *Thlaspetea rotundifolii* (pedrusques i codolars)

Endemisme de la Marina Alta.

Campanula hispanica

Família: Campanulàcies

Comunitat(s) diverses, en altures superiors als 900 m.

Endemisme ibèric de zones muntanyoses.

Carthamus dianus

(=*Carduncellus dianus*)

Descobert per Baker Weeb el 1826

Card molt alt (fins els 2 m)

Família: Compostes

Comunitat(s): *Asplenietea rupestris* (roques

eixutes).

Thlaspietea rotundifolii (pedrusques i codolars) Endemisme del Marquesat i de la costa boreal d'Eivissa.

Centaurea tenuifolia* ssp. *montgoi

(=*Centaurea boissieri* ssp. *hifacensis* = *Centaurea montgoi* = *Centaurea hifacensis*).

Família: Compostes

Comunitat(s): *Asplenietea rupestris* (roques eixutes)

Endemisme de les Marines Alta i Baixa.

Dianthus hispanicus* var. *australis

Nom(s) popular(s): **clavellera** (Dènia)/clavellet

Família: Cariofil·làcies

Comunitat(s): *Rosmarino-Ericion* (brolles termòfiles sobre terrenys margosos i calcaris poc permeables). *Erinacetalia* (brolles culminals).

Endemisme ibèric de zones muntanyoses

superiors als 600 m.

Digitalis obscura

Nom(s) popular(s): **clavellina borda, didalera negra/manxiuleta.**

Família: Escrofulariàcies

Comunitat(s): *Rosmarino-Ericion* (brolles termòfiles sobre terrenys margosos i calcaris poc permeables).

Endemisme ibèric.

Erucastrum laevigatum* var. *brachycarpum

(=*Erucastrum brachycarpum*)

Citat per Rouy el 1833 al Montgó.

Família: Crucíferes

Comunitat(s): *Thlaspietea rotundifolii* (pedrusques i codolars).

Endemisme valencià.

Euphorbia squamigera

(=*Euphorbia rupicola*)

Família: Euforbiàcies

Comunitat(s): *Teucrio-Hippocrepidetum valentinae* (base dels cingles calcaris del Montgó). *Thlaspietea rotundifolii* (pedrusques i codolars)

Endemisme del sud-est ibèric.

Ferula hispanica

(=*Ferula tingitana* var. *hispanica*)

Família: Umbelíferes

Endemisme del sud-est ibèric

Galium mollugo* ssp. *frutescens

(=*Galium frutescens*)

Nom(s) popular(s): **espanyidella blanca**

Família: Rubiàcies

Comunitat(s): *Asplenieta rupestris* (roques eixutes). *Thlaspietea rotundifolii* (pedrusques i codolars).

Endemisme del centre i sud-est ibèric.

Hippocrepis balearica* ssp. *valentina

(=*Hippocrepis valentina*)

Nom(s) popular(s): hipocrepis roquera

Família: Papilionàcies

Comunitat(s): *Teucrio-Hippocrepidatum valentinae* (base dels cingles calcaris del Mont-

gó)

Teucron buxifolii (fissures de les roques calcàries)

Endemisme de la Marina Alta.

Linaria cavanillesii

(=*Linaria antirrhinoides*=*Antirrhinum triphyllum*)

Família: Escrofulariàcies

Comunitat(s): *Asplenieta rupestris* (roques eixutes). *Hippocrepideto-Scabiosetum saxatilis* (fissures de les roques calcàries).

Endemisme del sud i de l'est ibèric.

Stachys heraclea* ssp. *valentina

(=*Stachys phlomisoides*)

Nom(s) popular(s): **esparbonella**

Família: Labiades

Comunitat(s) de les fissures de les roques

Endemisme valencià

Teucrium flavum* var. *leiophyllum

(=*Teucrium flavum* var. *glabratum*)

Nom(s) popular(s): **teucrí groc**

Arbust d'uns 2 m. d'alçària

Família: Labiades

Comunitat(s): *Teucrio-Hippocrepidatum valentinae* (base dels cingles calcaris del Montgó). *Thlaspietea rotundifolii* (pedrusques i codolars)

APÈNDIX 2

APROXIMACIÓ A LA DIALECTOLOGIA BOTÀNICA DE LA MARINA ALTA

El recull de la terminologia popular referida a una determinada àrea del saber (la botànica, en aquesta ocasió) és tasca que precisaria de la col·laboració intensa d'especialistes en la matèria (botànics), lingüistes i filòlegs qualificats, i més quan, com en el nostre cas, es tracta d'una

llengua perseguida i marginada dels vehicles normals de transmissió i homologació dels mots, i, en conseqüència, fortament dialectalitzada i envaïda de barbarismes i castellanismes.

La labor a fer, de depuració, d'adscripció, precisa de termes, d'homologació de les distintes variants, etc., és suficientment complexa i

urgent (cada volta, sinó, seran menys els qui conserven els noms de les coses) com per a necessitar del suport immediat d'institucions, tant públiques com privades, compromeses de ferm en el redreçament cultural del nostre País.

Mentre arriba aqueix moment, no està de més mostrar els intents d'aproximació que hom puga anar fent pel seu compte, tot enfrontant el risc d'equivocar-se per manca de coneixements en alguna de les disciplines que en principi haurien d'intervenir.

Tractant defugir, però, aqueixos marges d'errors, en el quadre que s'hi adjunta apareixen tan sols aquelles plantes el nom de les quals ha pogut constatar l'autor o bé les que eren citades en el llibre de Francesc Masclans *El nom de les plantes als Països Catalans* (algunes de Dénia) o en un opuscle d'en Joan Giner i Montserrat sobre les plantes ruderals de Benissa.

Com es pot veure al quadre adjunt, hi falten molts pobles de la comarca, hi falten moltes plantes i, àdhuc, de les que hi apareixen queden molts buits per a cobrir; cal dir que molts d'aqueixos buits haurien sigut fàcilment omplits per extrapolació (és pràcticament segur que el mot **baladre** s'usa en tots els pobles de la comarca, i no només a Pedreguer i Gata, i igual passaria amb el **romer**, la **canya**, i altres), però atesa la falta de confirmació, l'autor s'ha estimat més deixar-los així, davant el dubte que hi poguera haver variacions encara que només foren fonètiques. En tot cas, el/la lector/a podrà suplir amb facilitat, si ho sap, aqueixes carències.

Però, i tornant a l'objecte del present apèndix, cal dir que si bé a la Marina Alta la llengua conserva una vitalitat i una riquesa dignes d'el·logi, no deixen d'observar-se fenòmens dialectològics que requeririen estudis pormenoritzats.

Citem-ne alguns.

1. Són interessants certes diferències locals, com és el cas de **Thymus vulgaris**, que rep el nom de **timó(onet)** als Llocs i Benissa, en coexistència en ambdós casos amb **frígola** (fenòmen també observat al Campello, en la comarca de l'Alacantí), **botja** a Xàbia, **frígola**, el més freqüent a tota la comarca, i **friuula**, localitzada sobretot a Tormos, Ràfol i la Llosa, on també s'utilitza principalment pels joves el mot Frígola.

1.a. Aqueixes diferències locals són, de vegades, simplement fonètiques, com tancaments

i obertures vocàliques:

pastanaga/pastenaga, espaseta/aspaseta, etc.

1.b. Unes altres es basen en afegits, subtraccions o substitucions consonàntiques o sil·làbiques:

panical/perical, cambrona/cambroneria/cabronera, olivarda/jolivarda (cal dir, en aquest darrer cas, que el mot correcte seria **Olivarda**, ja que el nom fa referència a unes agalles produïdes sobre els receptacles florals d'aquesta planta per l'insecte dípter *Myopites olivieri* que tenen l'aparença d'una oliva).

2. Les diferències són, de vegades, generacionals: és el cas del **cepell** (més viu entre els vells) i el **petorrell** (més usat pels joves).

3. Unes altres variants són purament i simplement barbarismes/castellanismes, com **sienso silvestre**, aplicada a Dénia a la *Lavandula dentata*, ja que "sienso" és la castellanització d'"encens", ús que hom li donava a moltes d'aquestes plantes (p. e., **l'espígol o tomaní** –*Lavandula stoechas*– era usada així pels romans; de fet, **tomaní** ve del llatí *Thymiana*, que vol dir justament encens).

4. No hi falten els casos de substitució per convergència de propietats, formes, etc.: p. ex., als Llocs diuen per igual **sempreviva** tant a *Helichrysum stoechas* com a diverses plantes del gènere *Limonium*, caracteritzades totes per la pervivència perllongada de les inflorescències una volta arrancades de la planta; i també podria ser el cas de la **llengua de bou**, aplicada, segons el meu informant de Xàbia, a la *Borago officinalis*, però que probablement siga el fruit d'una confusió amb unes altres plantes de fulles hirsutes.

5. Per acabar, és de resaltar que en molts casos noms que s'han perdut o quasi, resten vius a través de topònims, refranys i dites, com, p. e., "prim com un **artjol**" a Pego i Ebo, i "em casaria si les dones menjaren **fenàs**" (els Llocs) i **Fleix** (a la Vall de Laguar).

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

BOLÓS, Oriol de: *Algunos datos sobre la vegetación del Montgó*; Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1956.

BOLÓS, Oriol de: *De Vegetatione Valentina*. Col·lectanea Botanica. Barcelona, 1957.

BOLÓS, Oriol de: *Comunidades vegetales de las comarcas próximas al litoral situadas entre los ríos Llobregat y Segura*. Memòries de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, 1967.

BOLÓS, Oriol de; Vigo, Josep: *Flora dels Països Catalans*, Editorial Barcino, Barcelona, 1984.

CLIMENT, Daniel: *Les nostres plantes*. Institut d'Estudis Juan Gil Albert. Alacant. 1985 (1a. edició), 1986 (2a. edició).

FOLCH, Ramon: *La vegetació dels Països Catalans*. Editorial Ketrés. Barcelona, 1981.

MASCLANS, Francesc: *Guia per a conèixer els arbres*. Editorial Montblanc. Barcelona.

MASCLANS, Francesc: *Els noms de les plantes als Països Catalans*. Editorial Montblanc. Barcelona, 1981.

RIGUAL, Abelardo: *Flora y vegetación de la provincia de Alicante*. Institut d'Estudis Juan Gil Albert. Alacant. 1972. (1a. edició), 1984 (2a. edició).

	ELS LLOCS EL VERGER ONDARA	DÉNIA	XÀBIA	PEDREGUER	XALÓ	GATA	BENISSA	RÀFOL TORMOS LA LLOSA
<i>Adiantum capillus-veneris</i> <i>Anagallis arvensis</i>			Herba falzia	Sabonera				
<i>Antirrhinum majus</i> <i>Anthyllus cytisoides</i>		Botja blanca		Boqueta de llop	Boqueta de llop			
<i>Arbustus unedo</i> <i>Arisarum vulgare</i>			Gresolera	Borzer Cresolet	Bocer			
<i>Arum Italicum</i> <i>Arundo donax</i>	Canya			Rapa Canya		Canya		
<i>Asphodelus fistulosus</i> <i>Avena barbata</i>			Vareta de St. Josep	Caula	Caula			
<i>Ballota hirsuta</i> <i>Borago officinalis</i>		Monrubi	Llengua de bou					
<i>Brachypodium retusum</i> <i>Calendula arvensis</i>	Fenàs					Fenàs	Groguet de Camp	
<i>Calicotome spinosa</i> <i>Capparis spinosa</i>	Cabronera	Cambronera	Cambrona Taperera	Cabronera				
<i>Carpobrotus acinaciformis</i> <i>Centaurea aspera</i>	Carxofa borda		Catxalanda				Bracera	
<i>Ceterach officinarum</i> <i>Chamaerops humilis</i>		Margalló	Margalló	Margalló			Herbeta dorà	
<i>Cichorium intybus</i> <i>Cistus albidus</i>		Estepa blanca		Cama-roja stepa blanca		Cama-roja	Cama-roja	
<i>Clematis flammula</i> <i>Convolvulus althaeoides</i>	Corretjola	Sanjoanet	Coroneta de S. Joan Corretjola	Corretjola	Corretjola			
<i>Crataegus azarolus</i> <i>Crataegus monogyna</i>			Graulier	Soroller Garbuller	Garguller	Soroller Garguller		
<i>Crithmum maritimum</i> <i>Cuscuta epithimum</i>			Fenoll marí	Confitets		Fenoll marí		
<i>Cynodon dactylon</i> <i>Cyperus rotundus</i>	Junça		Junça	Junça		Gram	Grem	
<i>Daphne gnidium</i> <i>Daucus carota</i>			Pastanaga	Matapoll Pastenaga		Pastanaga		
<i>Diploaxis erucoides</i> <i>Ecballium elaterium</i>			Ravanell	Ravanell Melonets	Ravanell	Ravanell	Ravanell	
<i>Erica Multiflora</i> <i>Erigeron canadensis</i>	Petorell		Cepell	Cepell o Petorrell			Cànem bord	
<i>Erinacea anthyllis</i> <i>Eryngium campestre</i>	Card perical	Eriçó Panical		Card perical	Perical	Card Perical		
<i>Euphorbia helioscopia</i> <i>Foeniculum vulgare</i>			Fenoll	Lletrera		Lletrera Fenoll	Lletrera Fenoll	
<i>Fummaria officinalis</i> <i>Fraxinus ornus</i>			Ponedora	Ponedora	Fleix			
<i>Geranium lucidum</i> <i>Gladiolus illyricus</i>			Espaseta	Aspaseta	Espasa		Agulles	
<i>Hedera helix</i> <i>Helisrysum stoechas</i>	Sempreviva			Perpètua			Hedra Herba del Corpus	

	ELS LLOCS EL VERGER ONDARA	DÈNIA	XÀBIA	PEDREGUER	XALÓ	GATA	BENISSA	RÀFOL TORMOS LA LLOSA
<i>Hyosciamus albus</i> <i>Hyparrhenia hirta</i>		Beratge		Benyenyó Abelage	Belage			
<i>Hordeum murinum</i> <i>Inula viscosa</i>		Olivarda	Olivarda	Jolivarda	Jolivarda	Olivarda	Margall Olivarda	
<i>Juniperus oxycedrus</i> <i>Limonium sp.</i>	Sempreviva			Ginebre				
<i>Malva sp.</i> <i>Manrubium vulgare</i>				Manrubio		Malva	Malva	
<i>Mentha sp.</i> <i>Nerium oleander</i>			Nepta	Jocasapos Baladre		Baladre		
<i>Nicotiana glauca</i> <i>Oxalis pes-caprae</i>				Agrets	Agrets	Agrets	Palan-palan Agrets	
<i>Papaver rhoeas</i> <i>Parietaris officinalis</i>				Rosella			Morella roquera	
<i>Phragmites australis</i> <i>Pistacia lentiscus</i>			Senill	Mata	Senill	Mata		
<i>Plantago lanceolata</i> <i>Plantago major</i>							Herba dels 5 nervis Plantage	
<i>Plantago psyllium</i> <i>Portulacva oleracea</i>			Verdolaga			Verdolaga	Herba pucera Verdolaga	
<i>Punica granatum</i> <i>Quercus coccifera</i>	Coscoll	Coscoll		Magraner Coscoll		Magraner Coscoll		
<i>Rhamnus alaternus</i> <i>Rosmarinus officinalis</i>		Sofraira				Romer	Romer	
<i>Rubia peregrina</i> <i>Rubus ulmifolius</i>		Rapallengua		Asbarzer		Asbarzer		
<i>Ruscus aculeatus</i> <i>Ruta chalepensis</i>				Brusco Ruda				
<i>Salvia sp.</i> <i>SDedum album</i>		Terra	Caspineil	Raimet de pastor	Raim de pastor	Raim de pastor	Caspineil	
<i>Senecio vulgaris</i> <i>Setaria verticillata</i>			Panissola	Cerreig			Herba conillera	
<i>Sideritis sp.</i> <i>Smilax sdpera</i>				Rabet de gat Artíjol				
<i>Sonchus tenerimus</i> <i>Stipa juncea</i>		Barceta		Llicsó		Llicsó	Llicsó	
<i>Teucrium pseudochamaepitys</i> <i>Thymus piperella</i>		Íbar borda	Pebrella	Iva				
<i>Thymus vulgaris</i> <i>Thypa angustifolia</i>	Frigola i Timonet		Botja Boga	Frigola	Frigola	Frigola	Timó i Frigola	Friula
<i>Ulex parviflorus</i> <i>Urginea maritima</i>		Angilaga		Angilaga Ceba porrera		Angilaga Ceba porrera		
<i>Urtica urens</i> <i>verbascum sinuatum</i>	Patos		Patos	Patos herba traçonera			Herba piquera	
<i>Vitis vinifera</i> <i>Xanthium spinosum</i>				Arrancamonyos			Cep Aferracabells	
<i>Ziziphus jujuba</i> <i>Ulex parviflorus</i>				Ginjol				